HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șaptea)

13 martie 2008 *

În cauza C-78/07,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Consiglio di Giustizia amministrativa per la Regione siciliana (Italia), prin Decizia din 18 mai 2006, primită de Curte la 13 februarie 2007, în procedura

Ispettorato Provinciale dell'Agricoltura di Enna,

Assessorato all'agricoltura e foreste della Regione Sicilia,

Regione Sicilia

împotriva lui

Domenico Valvo,

* Limba de procedură: italiana

CURTEA (Camera a șaptea),

compusă din domnul U. Lõhmus, președinte de cameră, doamna P. Lindh (raportor) și domnul A. Arabadjiev, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,
grefier: domnul R. Grass,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru guvernul italian, de domnul I. M. Braguglia, în calitate de agent, asistat de domnul G. Aiello, avvocato dello Stato;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de doamna C. Cattabriga, în calitate de agent,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolelor 17 și 18 din Regulamentul (CE) nr. 950/97 al Consiliului din 20 mai 1997 privind sporirea eficienței structurilor agricole (JO L 142, p. 1).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Valvo, pe de o parte, și Ispettorato Provinciale dell'Agricoltura di Enna (Inspectoratul Agricol al provinciei Enna), Assessorato all'agricoltura e foreste della Regione Sicilia (Ministerul Regional al Agriculturii și Pădurilor din regiunea Sicilia), precum și Regione Sicilia, pe de altă parte, cu privire la respingerea de către inspectoratul respectiv a cererilor de acordare a indemnizației compensatorii pentru perioada 1996-1998 formulate de domnul Valvo.

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

3 În cursul anilor 1996-1998, plata unei indemnizații compensatorii în regiunile agricole defavorizate a fost reglementată mai întâi prin Regulamentul (CEE) nr. 2328/91 al Consiliului din 15 iulie 1991 privind sporirea eficienței structurilor agricole (JO L 218, p. 1), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 3669/93 al

Consiliului din 22 decembrie 1993 (JO L 338, p. 26, denumit în continuare „Regulamentul nr. 2328/91”) și ulterior prin Regulamentul nr. 950/97, care a abrogat și a înlocuit Regulamentul nr. 2328/91.

4 Articolele 17-19 din Regulamentul nr. 950/97, care sunt cuprinse în titlul IX din acesta, intitulat „Ajutoare în favoarea zonelor agricole defavorizate”, și în subtitlul I „Indemnizație compensatorie”, preiau în esență dispozițiile articolelor 17 și 18 din Regulamentul nr. 2328/91. Articolele respective prevăd:

„*Articolul 17*

(1) Pentru continuarea activității agricole și, astfel, menținerea unui minim de populare sau întreținerea spațiului natural în anumite zone defavorizate, a căror listă se stabilește potrivit procedurii prevăzute la articolul 21, statele membre pot institui un regim de ajutoare menite să promoveze activitățile agricole și să îmbunătățească venitul agricultorilor din aceste zone.

Aplicarea măsurilor prevăzute de acest regim trebuie să țină cont de situația și de obiectivele de dezvoltare specifice fiecărei regiuni.

(2) În zonele menționate la alineatul (1), statele membre pot acorda o indemnizație compensatorie anuală în favoarea activităților agricole, care se stabilește în funcție de handicapul natural permanent.

Articolul 18

(1) Statele membre pot acorda indemnizația compensatorie producătorilor agricoli care exploatează cel puțin trei hectare de suprafață agricolă utilă (SAU) și se obligă să continue o activitate agricolă conformă obiectivelor din articolul 17 timp de cel puțin cinci ani din momentul primei plăți a unei indemnizații compensatorii. Producătorul agricol poate fi scutit de această obligație în cazul în care încetează activitatea agricolă, iar exploatarea continuă a suprafețelor în cauză este asigurată; producătorul agricol este scutit de această obligație în caz de forță majoră și, în special, în caz de expropriere sau de achiziție pentru cauză de utilitate publică; de asemenea, este scutit în cazul în care primește o pensie în temeiul unui regim de pensii sau de pensii anticipate.

Totuși, în regiunea italiană Mezzogiorno, inclusiv insulele, în regiunile franceze ale departamentelor de peste mări și în regiunile spaniole, grecești și portugheze, suprafața agricolă utilă minimă pe exploatație se stabilește la două hectare.

(2) Statele membre pot prevedea condiții suplimentare sau limitative pentru acordarea indemnizației compensatorii, inclusiv în favoarea unor practici compatibile cu cerințele protecției mediului și ale conservării peisajului.

Articolul 19

[…]

(3) Cheltuielile privind indemnizația compensatorie nu sunt eligibile pentru cofinanțare de către Fondul [european de orientare și garantare agricolă] în cazul în care producătorul agricol primește o pensie în temeiul unui regim de pensii sau de pensii anticipate.

Se interzice acordarea unei indemnizații compensatorii care depășește limitele sau nu îndeplinește condițiile prevăzute în prezentul titlu.

[…]" [traducere neoficială]

Reglementarea națională

5 Dispozițiile comunitare în materie de indemnizații compensatorii au fost transpuse în dreptul aplicabil în Regiunea Sicilia prin programul operațional multifonduri (POP 2) (*Jurnalul Oficial al Regiunii Sicilia* din 13 ianuarie 1996, denumit în continuare „programul operațional").

6 Beneficiarii indemnizațiilor respective sunt definiți în programul operațional ca fiind producători agricoli care exploatează cel puțin două hectare de suprafață agricolă utilă și se obligă să își continue activitatea timp de cel puțin cinci ani de la data formulării primei cereri, precum și de la acordarea ajutorului și care nu primesc pensie pentru limită de vârstă sau pensie anticipată.

7 Potrivit programului operațional, pot fi scutiți de obligația privind durata de cinci ani menționată la punctul precedent producătorii care:

— încetează activitatea agricolă, cu condiția să fie asigurată continuarea activității exploatației;

— încetează activitatea agricolă pentru un motiv de forță majoră și în special în caz de expropriere sau de achiziție pentru cauză de utilitate publică;

— primesc, pe durata existenței obligației asumate, o pensie pentru limită de vârstă sau o pensie anticipată.

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

8 Domnul Valvo, fost angajat bancar, a demisionat din postul ocupat la vârsta de 44 de ani pentru a se consacra activității de producător agricol. De la momentul demisiei sale, acesta a beneficiat de prestația socială pentru vechime în muncă acordată de fondul de pensii al fostului său angajator, care era constituit din prestații contributive ale angajaților.

9 Domnul Valvo a solicitat acordarea unei indemnizații compensatorii pentru anii 1994-1988. Acesta a obținut indemnizația compensatorie pentru anii 1994 și 1995, dar beneficiul acestui ajutor i-a fost refuzat pentru următorii trei ani. Printr-o decizie din 4 iunie 1999, Ispettorato Provinciale dell'Agricoltura di Enna a respins cererea sa de acordare a indemnizației compensatorii pentru restul de trei ani, perioada 1996-1998, argumentând că domnul Valvo primește o prestație de pensionare anticipată.

10 Domnul Valvo a formulat o acțiune în anularea acestei decizii în fața Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia, care a admis acțiunea. Această instanță a considerat că pensia pentru vechime în muncă plătită domnului Valvo nu este asimilabilă unei pensii pentru limită de vârstă sau unei pensii anticipate și că acesta îndeplinește toate condițiile impuse pentru a beneficia de indemnizația compensatorie. Ispettorato Provinciale dell'Agricoltura di Enna, Assessorato all'agricoltura e foreste della Regione Sicilia și Regione Sicilia au declarat apel la instanța de trimitere împotriva acestei hotărâri pronunțate în primă instanță.

11 Având îndoieli în ceea ce privește modul în care trebuie interpretate articolele 17 și 18 din Regulamentul nr. 950/97, Consiglio di Giustizia Amministrativa per la Regione siciliana a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Indemnizația compensatorie poate să nu fie acordată unui producător care primește de asemenea o pensie și în special o pensie pentru vechime în muncă?"

Cu privire la întrebarea preliminară

Remarcă prealabilă

12 Faptele din acțiunea principală sunt guvernate, pentru o parte din perioada relevantă, de Regulamentul nr. 950/97 și, pentru o altă parte, de Regulamentul nr. 2328/91. Totuși, întrucât dispozițiile pertinente ale acestor două regulamente sunt în esență identice și deoarece instanța de trimitere, guvernul italian, precum și Comisia Comunităților Europene fac trimitere doar la Regulamentul nr. 950/97, este suficient să se răspundă la întrebarea adresată doar în temeiul dispozițiilor acestui din urmă regulament.

Observațiile prezentate Curții

13 Guvernul italian și Comisia consideră că Regulamentul nr. 950/97 conferă statelor membre posibilitatea de a plăti o indemnizație compensatorie unui agricultor care primește de asemenea o pensie pentru limită de vârstă sau o altă prestație socială.

14 Totuși, guvernul italian susține că, în cazul în care statul membru în cauză a ales să nu acorde indemnizația compensatorie atunci când producătorul agricol primește o pensie pentru limită de vârstă sau o pensie anticipată, plata acestei indemnizații este exclusă dacă producătorul agricol beneficiază de o pensie, în special de o pensie pentru vechime în muncă. În ceea ce o privește, Comisia consideră că regulamentul respectiv nu se opune posibilității ca un stat membru să acorde o indemnizație compensatorie producătorului agricol care, continuându-și totodată activitatea, primește în același timp o pensie, inclusiv o pensie pentru vechime în muncă.

Răspunsul Curții

15 Potrivit articolului 17 din Regulamentul nr. 950/97, statele membre pot institui un regim de ajutoare, sub forma unei indemnizații compensatorii, menite să favorizeze activitățile agricole și să îmbunătățească venitul agricultorilor în anumite zone defavorizate.

16 Articolul 18 alineatul (1) din regulamentul respectiv prevede că statele membre pot acorda această indemnizație compensatorie producătorilor agricoli care îndeplinesc două condiții, și anume, pe de o parte, exploatarea unei suprafețe agricole utile minime, aceasta fiind stabilită la două hectare în regiunea italiană Mezzogiorno, inclusiv insulele, și, pe de altă parte, obligația de a desfășura timp de cel puțin cinci ani o activitate agricolă conformă obiectivelor din articolul 17 din același regulament.

17 Din însuși cuprinsul articolelor 17 și 18, în special din utilizarea de mai multe ori a verbului „a putea", rezultă că statele membre au posibilitatea de a acorda o indemnizație compensatorie producătorilor agricoli care îndeplinesc condițiile prevăzute la articolele respective. Pe de altă parte, articolul 18 alineatul (2) din Regulamentul nr. 950/97 autorizează în mod expres statele membre să prevadă condiții suplimentare sau limitative pentru acordarea acestei indemnizații. Legiuitorul comunitar a conferit, așadar, acestora o posibilitate de apreciere în acest domeniu (a se vedea Hotărârea din 22 octombrie 1998, Jokela și Pitkäranta, C-9/97 și C-118/97, Rec., p. I-6267, punctele 36 și 37).

18 În plus, articolul 18 alineatul (1) primul paragraf și articolul 19 alineatul (3) primul paragraf din Regulamentul nr. 950/97 cuprind dispoziții specifice privind încasarea de către producătorul agricol a unei pensii pentru limită de vârstă sau a unei pensii anticipate. În cazul în care primește o astfel de pensie, producătorul agricol este scutit de obligația asumată de a continua exploatarea timp de cinci ani. În plus, în acest caz, nu este posibilă nicio cofinanțare comunitară a indemnizației compensatorii.

19 Dispozițiile respective nu privesc posibilitatea statelor membre de a acorda o indemnizație compensatorie în cazul în care producătorul primește o pensie pentru limită de vârstă sau o pensie anticipată, ci doar consecințele încasării acestei pensii atât pentru producătorul agricol, cât și pentru Comunitatea Europeană.

20 Rezultă că statele membre au posibilitatea de a acorda sau de a nu acorda o indemnizație compensatorie în cazul în care producătorul agricol primește o pensie în temeiul unui regim de pensii sau de pensii anticipate. Această observație este valabilă în egală măsură în cazul în care producătorul primește alte prestații sociale, precum o pensie pentru vechime în muncă, ce nu fac obiectul unui regim particular în cadrul Regulamentului nr. 950/97 și care sunt supuse, așadar, regimului menționat la articolele 17 și 18 din acest regulament. Prin urmare, în cazul în care producătorul agricol primește un alt tip de prestații, precum o pensie pentru vechime în muncă, statele membre păstrează posibilitatea de a acorda sau de a nu acorda acestuia o indemnizație compensatorie.

21 Din reglementarea națională, astfel cum a fost prezentată Curții, reiese că indemnizația compensatorie nu se acordă în cazul în care producătorul agricol primește o pensie pentru limită de vârstă sau o pensie anticipată. În schimb, nu reiese că această excludere ar acoperi cazul în care producătorul primește o pensie pentru vechime în muncă, precum cea în cauză în acțiunea principală.

22 Totuși, Curtea nu este competentă să se pronunțe asupra sferei de aplicare a dispozițiilor naționale, această misiune revenind instanței de trimitere. Prin urmare, aceasta va trebui să verifice dacă legiuitorul național, care a utilizat posibilitatea de a acorda o indemnizație compensatorie producătorilor agricoli care îndeplinesc condițiile amintite la punctul 16 din prezenta hotărâre și posibilitatea de a include condiții suplimentare la plata unei astfel de indemnizații, a exclus acordarea acesteia nu numai în cazul încasării unei pensii pentru limită de vârstă sau a unei pensii anticipate, ci și în cazul încasării unei pensii pentru vechime în muncă.

23 Având în vedere observațiile de mai sus, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolele 17 și 18 din Regulamentul nr. 950/97 conferă statelor membre posibilitatea de a acorda o indemnizație compensatorie producătorului agricol care îndeplinește condițiile enunțate la aceste două articole. Totuși, acestea nu se opun posibilității ca un stat membru să refuze plata unei astfel de indemnizații în cazul în care acest producător primește o pensie și în special o pensie pentru vechime în muncă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

24 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șaptea) declară:

Articolele 17 și 18 din Regulamentul (CE) nr. 950/97 al Consiliului din 20 mai 1997 privind sporirea eficienței structurilor agricole conferă statelor membre posibilitatea de a acorda o indemnizație compensatorie producătorului agricol care îndeplinește condițiile enunțate la aceste două articole. Totuși, acestea nu se opun posibilității ca un stat membru să refuze plata unei astfel de indemnizații în cazul în care acest producător primește o pensie și în special o pensie pentru vechime în muncă.

Semnături